

derzhavnoi sluzhby ta sluzhby v orhanakh mistsevoho samovriaduvannya (tezy dopovidi) [Electronic resource] / T. Motrenko. – Access mode : http://www.municipal.gov.ua/data/loads/motrenko_2006.doc.
 5. Yakubovskiy O. P. Derzhavna sluzhba Ukrainy: shliakhy reformuvannya ta kadrovoho zabezpechennia: metodychni materialy dlia vstupnykh spetsialnistiu "Derzhavne upravlinnia" / O. P. Yakubovskiy. – Odesa: ORIDU NADU, 2005. – 28 p.
 6. Hashim R. Barriers to information system implementation in local government: The economic issues / R. Hashim // Science and Social Research (CSSR) International Conference on Science and Social Research. – Art. No. 5773769. – P. 212–216.
 7. Haiduchenko S. Osoblyvosti upravlinnia personalom u sferi derzhavnoi sluzhby krain Yevropeiskoho Soiuzu / S. Haiduchenko // Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannya : zb. nauk. pr. / redkol. : S. M. Serohin (holov. red.) [et al.]. – D. : DRIDU NADU, 2009. – Issue 3 (3). – P. 225–232.
 8. Derzhavna kadrova polityka: teoretyko-metodolohichne zabezpechennia : monohrafiia [State Personnel Policy : Theoretical and Methodological Support : monograph] / V. M. Oluiiko, V. M. Ryzhykh, I. H. Surai [et al.]; za zah. red. V. M. Oluiika. – K. : NADU, 2008. – 418 p.
 9. Zimina O. Osoblyvosti upravlinnia personalom na derzhavni sluzhbi / O. Zimina // Visnyk NADU. – 2008. – No. 2. – P. 117–124.
 10. Savchenko-Svatko O. Kadrova polityka v orhanakh publichnoi vlady: problemy otsiniuvannya / O. Savchenko-Svatko // Visnyk derzhavnoi sluzhby Ukrainy. – 2009. – No. 2. – P. 32–36.
 11. Vasilenko I. A. Administrativno-gosudarstvennoe upravlenie v stranakh Zapada: SShA, Velikobritaniya, Frantsiya, Germaniya : ucheb. posob. – Izd. 2-e, pererab. i dop. / I. A. Vasilenko. – M. : Izd. korporatsiya "Logos", 2001. – 161 p.
 12. Melnyk I. Zaprovadzhennia innovatsiinykh mekhanizmiv formuvannya kadrovoho potentsialu derzhavnoi sluzhby v konteksti realizatsii derzhavnoi kadrovoi polityky [Electronic resource] / I. Melnyk. – Access mode : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dums/2009-01/Melnik.pdf.
 13. Parkhomenko-Kutsevil O. I. Teoretyko-metodolohichni zasady vprovadzhennia innovatsiinykh metodiv upravlinnia personalom derzhavnoi sluzhby Ukrainy [Electronic resource] / O. I. Parkhomenko-Kutsevil. – Access mode : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2010-1/doc/3/02.pdf>.

Інформація про авторів

Ермоленко Олексій Анатолійович – канд. екон. наук, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Хар-

ківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (61166, Україна, м. Харків, пр. Леніна, 9а, e-mail: a.jermolenko@mail.ru).

Мордовець Аліна Володимирівна – студент 2 курсу магістратури (спеціальність 8.03050501 "Управління персоналом та економіка праці") Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (61166, Україна, м. Харків, пр. Леніна, 9а, e-mail: alina.mordovets@mail.ru).

Інформація об авторах

Ермоленко Алексей Анатольевич – канд. екон. наук, доцент кафедри управління персоналом та економіки труда Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (61166, Україна, г. Харьков, пр. Ленина, 9а, e-mail: a.jermolenko@mail.ru).

Мордовец Алина Владимировна – студент 2 курса магистратуры (специальность 8.03050501 "Управление персоналом и экономика труда") Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця (61166, Украина, г. Харьков, пр. Ленина, 9а, e-mail: alina.mordovets@mail.ru).

Information about the authors

O. Yermolenko – PhD in Economics, Associate Professor of Staff Management and Labour Economics Department of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Lenin Ave., 61166, Kharkiv, Ukraine, e-mail: a.jermolenko@mail.ru).

A. Mordovets – 2nd year Master's degree student (speciality 8.03050501 "Personnel Management and Labour Economics") of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Lenin Ave., 61166, Kharkiv, Ukraine, e-mail: alina.mordovets@mail.ru).

Рецензент

*докт. екон. наук,
професор Гавкалова Н. Л.*

*Стаття надійшла до ред.
28.02.2014 р.*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРАЇН В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО НОВОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УСТРОЮ

УДК 043.3

Цимбал Л. І.

Проаналізовано основні детермінанти розвитку країн на сучасному етапі розвитку глобалізованого середовища. Виокремлено основні умови функціонування національних економік у межах світових тенденцій. Визначено основні особливості функціонування економік у контексті світових процесів, до яких належать зміна структури торгівлі, збільшення частки торгівлі послугами, збільшення частки високотехнологічної продукції у світовій торгівлі: зміна рівня державних витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи. Зазначено, що на сучасному етапі відбувається посилення асиметрії у розподілі виробництва матеріалоємної та наукоємної продукції між країнами світу.

Ключові слова: глобалізація, розвиток, конкурентоспроможність, конкуренція, лідерство.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ СТРАН В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К НОВОМУ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОМУ УКЛАДУ

УДК 043.3

Цымбал Л. И.

Проанализированы основные детерминанты развития стран на современном этапе развития глобальной среды. Выделены основные условия функционирования национальных экономик в рамках мировых тенденций. Определены основные особенности функционирования экономик в контексте мировых процессов, к которым относятся: изменение структуры торговли, увеличение доли торговли услугами, увеличение доли высокотехнологичной продукции в мировой торговле, изменение уровня государственных расходов на научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы. Отмечено, что на современном этапе происходит усиление асимметрии в распределении производства материалоёмкой и наукоемкой продукции между странами мира.

Ключевые слова: глобализация, развитие, конкурентоспособность, конкуренция, лидерство.

DEVELOPMENT FEATURES OF COUNTRIES IN TRANSITION TO A NEW TECHNOLOGICAL PARADIGM

UDC 043.3

L. Tsyymbal

The main determinants of the current development of countries in the modern globalized environment were analyzed. The basic conditions for the functioning of national economies within the global trends were determined. The main features of the economies in the context of global processes were described. These features were found to include changed patterns of trade, an increased share of trade in services, an increased share of high technology products in the world trade, a changed level of public spending on the research and development work. A growing asymmetry was also proved to be characteristic of the current distribution of production of material-intensive and science-intensive products among countries of the world.

Keywords: globalization, development, competitiveness, competition, leadership.

Формування нового економічного устрою викликає необхідність зміни структури виробництва. Відповідно до шостого технологічного устрою основними напрямками розвитку економіки стануть нанотехнології в різних сферах, розвиток людських ресурсів, високі технології, соціальні суб'єкти. З цієї точки зору на особливу увагу заслуговують передумови формування економічних умов у країнах для розвитку окремих напрямів функціонування. Так, для розвитку нанотехнологій необхідно сформувати науково-дослідну платформу, яка дозволить це реалізувати. Для розвитку людських ресурсів необхідно сформувати особливий підхід до їх накопичення.

В умовах сьогодення можна відзначити, що існують значні відмінності у функціонуванні економік розвинених країн та країн, що розвиваються. У ході функціонування економічних систем ця асиметрія тільки поглиблюється. Відповідно перехід до нового технологічного устрою від-

бувається нерівномірно. Це актуалізує питання визначення основних детермінант розвитку країн.

Визначення чинників і передумов розвитку країн у сучасних умовах стає об'єктом дослідження великої кількості науковців. Так, питання шостого технологічного устрою досліджувалися в працях Малинецького Г. Г., Поліщука Р. Ф., Коротаєва А. В., Цирель С. В. Зміна структури торгівлі в сучасних умовах досліджувалась у працях Матюшенко І. Ю., Костенко Д. М. Фактори розвитку країн світу знайшли своє відображення у працях Лук'яненка Д. Г., Поручника А. М., Козака Ю. Г., Білоруса О. Г. та ін. Проте невисвітленими залишаються питання передумов розвитку країн в умовах переходу до нового технологічного устрою та, відповідно, вибору стратегій їх розвитку.

Метою статті є визначення та аналіз детермінант розвитку країн в умовах переходу до нового технологічного устрою.

Сучасний етап розвитку світового господарства визначається великою кількістю факторів. Такими факторами є зміна структури виробництва і торгівлі, зміна структури державних витрат та інше.

Аналізуючи розвиток країн світу, виокремлюючи основні тренди, слід зазначити, що спостерігається тенденція до дивергенції країн світу за певними параметрами. Так, можна спостерігати розподіл структури світової торгівлі, експорту та імпорту, зростання частки торгівлі послугами й високотехнологічними товарами [1].

Перехід від п'ятого до шостого технологічного устрою можна помітити в процесі аналізу показників зміни торгівлі. Якщо за п'ятого технологічного устрою основна

увага приділялась промислому виробництву і, відповідно, торгівля найактивнішою була саме в цій сфері, то на сьогодні розвиток конкуренції та насичення ринку спричинили розширення сфери послуг. Аналізуючи світову торгівлю, можна відзначити, що для більшості розвинених країн характерні досить значні обсяги торгівлі послугами. Наприклад, відповідно до Звіту Світової організації торгівлі за 2012 рік, у всіх розвинених країнах (США, Канаді, Бразилії, Росії, Китаї, Індії, Австралії, країнах Європейського Союзу) обсяги торгівлі послугами перевищують 100 млрд дол., а їх частка має тенденцію до зростання, що свідчить про зростання ролі нематеріального виробництва у структурі світової торгівлі (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Провідні експортери та імпортери у світовій торгівлі комерційними послугами (без урахування всередині ЄС (27) торгівля), 2011 рік

Місце	Країна-експортер	Вартість (млрд дол. США)	Частка (%)	Зміна частки до 2010 (%)	Місце	Країна-імпортер	Вартість (млрд дол. США)	Частка (%)	Зміна частки до 2010 (%)
1	ЄС-27	784	24,7	11	1	ЄС-27	644	21,1	9
2	США	581	18,3	9	2	США	395	12,9	7
3	Китай	182	5,8	7	3	Китай	237	7,7	23
4	Японія	142	4,5	3	4	Японія	166	5,4	7
5	Індія	137	4,3	11	5	Індія	124	4,1	7
6	Сингапур	139	4,1	15	6	Сингапур	114	3,7	18
7	Гонконг (Китай)	121	3,8	14	7	Канада	100	3,3	11
8	Швейцарія	94	3,0	15	8	Корея	98	3,2	3
9	Корея	94	3,0	9	9	Росія	88	2,9	23
10	Канада	75	2,3	11	10	Бразилія	73	2,4	22

Як видно з табл. 1, частка торгівлі послугами навіть у ТОП-10 має значний розрив, що підтверджує тезу про нерівномірність розвитку економік світу та значні відмінності в них.

Окрім зростання частки послуг у світовій торгівлі, змінюється структура торгівлі товарами. Усе більшу частину в ній становлять високотехнологічні товари.

За загальноприйнятими стандартами до високотехнологічної продукції належить продукція, у складі вартості якої частка науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт становить не менше ніж 3,5 %. Обсяги торгівлі високотехнологічною продукцією досить значні і мають тенденцію до збільшення (табл. 2).

Таблиця 2

Обсяги зовнішньоторговельного обороту високотехнологічної продукції США, Китаю, Японії, ЄС-27 і України, млрд дол. США [3]

Рік	Світ	США	Китай	Японія	ЄС	Україна
2004	5 210,3	572,1	365,8	239,5	555,1	3,0
2005	5 696	620,2	469,2	241,3	624,7	3,4
2006	6 422,5	691,7	586,2	248,7	642,9	4,1
2007	6 924,7	737,6	703,2	257,1	738,2	4,9
2008	7 222,1	754,3	761,2	264,8	801,7	5,8
2009	6 503	606,9	693,4	221,8	714,1	4,6
2010	7 227,7	699,7	902	273,9	820,9	6,1

Як видно з табл. 2, обсяги високотехнологічної продукції в розвинених країнах світу постійно зростають. У

табл. 2 для порівняння наведено Україну як економіку, що розвивається. Усі розвинені країни світу продемонстрували зменшення обсягів високотехнологічної продукції, що частково було викликано загальним зменшенням ВВП. Як видно з табл. 2, розвинені країни становлять значну частку від світового обороту високотехнологічної продукції.

Аналізуючи динаміку зміни обсягу високотехнологічної продукції країн світу, слід відзначити певні тенденції. Так, порівнюючи зміну частки високотехнологічної продукції у зовнішньоторговельному обороті, можна помітити, що частка США з 2004 року мала тенденцію до скорочення з 10,98 до 9,33 % у 2009 році і тільки у 2010 збільшилася до 9,7 %. Динаміка Японії подібна до динаміки США і демонструє зниження з 2004 року, коли вона становила 4,59 %, до 2009 року до рівня 3,41 %. І знову ж у 2010 році слід відзначити незначне зростання до 3,78 %. Китай демонструє стійку тенденцію до зростання із 7 % у 2004 році до 12,48 % у 2010 році. Подібна ситуація у Європейському Союзі, де спостерігається стійке зростання із 10,65 % у 2004 році до 11,35 % у 2010 році. Україна має надзвичайно малу частку, яка, проте, має тенденцію до зростання з 0,057 % у 2004 році до 0,08 % у 2010 році.

Таким чином, є підстави стверджувати, що спостерігаються зміна структури торгівлі та збільшення ролі високотехнологічної продукції у формуванні торговельних потоків. Відповідно до визначення високотехнологічної продукції можна говорити про те, що країни вкладають значні кошти у фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. Це, у свою чергу, потребує від країн накопичення інтелектуального капіталу, здатного реалізуватися у наукових розробках [4].

У сучасних умовах відбувається формування так званих анклавів накопичення інтелектуального капіталу, країн та регіонів, які максимально концентрують інтелектуальні ресурси в межах національних економік. Такий висновок можна зробити з огляду на аналіз структури торгівлі країн, оцінювання нормативно-правових засад їх функціонування. Так, наприклад, у межах Європейського Союзу в стратегії розвитку "Європа-2020" активно наголошується на необхідності "оцифрування Європи", виходячи із потреб економіки знань. При цьому вся стратегія розвитку "Європа-2020" концентрується на необхідності зміни системи функціонування економіки відповідно до економіки знань та інформаційного суспільства [5].

У зв'язку із цим слід проаналізувати тенденції та динаміку змін витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи у % до ВВП у різних країнах (табл. 3).

Таблиця 3

Рівень витрат на НДДКР, у відсотках до ВВП
(складено автором на основі робіт [6 – 8])

Рік	США	Китай	Японія	ЄС-27	Україна
2004	2,55	–	3,17	1,73	1,03
2005	2,59	–	3,32	1,74	0,99
2006	2,64	–	3,40	1,77	0,91
2007	2,70	–	3,44	1,77	0,86
2008	2,84	1,28	3,45	1,84	0,84
2009	2,90	1,43	3,36	1,92	0,86
2010	–	1,50	–	1,91	0,82

Примітка: "–" – дані відсутні.

Як видно з табл. 3, витрати розвинених країн на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи постійно зростають. Так, у США відбулося зростання на 0,35 %, Китай за останні три роки збільшив показник на 0,12 %, Японія має повільнішу тенденцію і з 2004 року продемонструвала зростання на 0,19 %, надзвичайно близький показник спостерігається в Європейському Союзі, де зростання відбулося на 0,18 %. Україна ж скорочує видатки на НДДКР, і за аналізований період вони зменшилися на 0,21 %.

Проте слід зауважити, що в межах Євросоюзу, для якого наведений узагальнений показник, можна спостерігати досить різні підходи до фінансування НДДКР. Так, за даними ОЕСР можна проаналізувати тенденції до зміни показників за рівнем фінансування НДДКР у країнах-лідерах та в країнах-аутсайдерах (табл. 4).

Таблиця 4

Витрати на НДДКР країн-лідерів та країн-аутсайдерів ЄС-27,
(млрд дол. США)

Рік	ЄС-27	Німеччина	Франція	Швеція	Португалія	Польща
2004	1,73	2,50	2,16	2,58	0,75	0,56
2005	1,74	2,51	2,11	3,56	0,78	0,57
2006	1,77	2,54	2,11	3,68	0,99	0,56
2007	1,77	2,53	2,08	3,40	1,17	0,57
2008	1,84	2,69	2,12	3,70	1,50	0,60
2009	1,92	2,82	2,26	3,61	1,64	0,68
2010	1,91	2,82	2,26	3,41	1,59	0,74

Складено на основі роботи [9]

Аналізуючи табл. 4, можна відзначити, що різниця у рівнях фінансування досить значна. Найвищий рівень фінансування у Швеції, найнижчий – у Польщі. При цьому показник Польщі становить всього 21,7 % від рівня фінансування у Швеції. Як видно з цієї таблиці, протягом аналізованого періоду Швеція мала найвищі показники фінансування НДДКР у ЄС і становила 178,53 % від середнього рівня по ЄС, у той час як Польща мала всього 38,74 %. Аналізуючи динаміку зміни фінансування НДДКР у ЄС, слід зазначити, що тенденція до зростання фінансування спостерігається у всіх країнах, проте вона має різні темпи. Так, фінансування в Німеччині зросло на 12,8 %, у Франції – на 4,6 %, у Швеції – на 32,17 %, в Польщі – на 32,14 %, а в Португалії зростання відбулося на рекордні 112 % від рівня 2004 року.

Хоча в стратегії розвитку "Європа-2020" задекларовано вирівнювання фінансування НДДКР у країнах Євросоюзу на рівні 3 % від ВВП, проте, як видно з динаміки, такі декларації не будуть виконані в повному обсязі, що пояснюється значними розривами у рівнях фінансування.

Наведений аналіз детермінант розвитку країн в умовах переходу до нового технологічного устрою свідчить, що основними методами боротьби стають не просто ринкові технології, а переваги в інтелектуальних ресурсах, які є основою економіки знань. У контексті усього вектора розвитку подальшого вивчення потребують стратегії інноваційного розвитку країн та накопичення інтелектуального капіталу як методи конкурентної боротьби в сучасному глобалізованому середовищі.

Література: 1. Дейнека Т. А. Конкуреноспособность в контексте противоречий воспроизводственной структуры экономики стран мира / Т. А. Дейнека, Н. Г. Базавлук // Экономика развития. – 2013. – № 3 (67). – С. 34–38. 2. International Trade Statistics 2012 [Electronic resource]. – Access mode : http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2012_e/its2012_e.pdf. 3. Матиюшенко І. Ю. Перспективи розвитку торгівлі високотехнологічними товарами у світі та Україні [Електронний ресурс] / І. Ю. Матиюшенко, Д. М. Костенко // Бізнес-Інформ. – 2012. – № 8. – С. 103–114. – Режим доступу : http://www.business-inform.net/_inc/kachka_pdf.php?year=2012&volume=8_0&pages=103_114&abstr act=2012_08_0. 4. Яцишина І. В. Фінансування науки як ключова проблема інноваційного розвитку країни / І. В. Яцишина // Економічний простір. – 2010. – № 38. – С. 82–88. 5. Статистичні дані Світового банку. – Режим доступу : <http://www.battelle.org>. 6. Gross domestic expenditure on R&D [Electronic resource]. – Access mode : http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-factbook_18147364. 7. Статистичні дані. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 8. U.S. could fall behind China in R&D spending by 2023 [Electronic resource]. – Access mode : http://www.computerworld.com/s/article/9235573/U.S._could_fall_behind_China_in_R_D_spen ding_by_2023. 9. The R&D Crystal Ball [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.genomeweb.com/blog/rd-crystal-ball>.

References: 1. Deyneka T. A. Konkurentosposobnost v kontekste protivorechij vosproizvodstvennoy struktury ekonomiki stran mira [Competitiveness in the Context of Contradictory Reproduction Structure of World Economies] / T. A. Deyneka, N. G. Bazavluk // Ekonomika rozvytku. – 2013. – No. 3 (67). – P. 34–38. 2. International Trade Statistics 2012 [Electronic resource]. – Access mode : http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2012_e/its2012_e.pdf. 3. Matushenko I. Yu. Perspektivy rozvytku torhivli vysokotekhnolo-

lohichnymy tovaramy u sviti ta kraini [Electronic resource] / I. Yu. Matiushenko, D. M. Kostenko // Biznes-Inform. – 2012. – No. 8. – P. 103–114. – Access mode : http://www.business-inform.net/_inc/kachka_pdf.php?year=2012&volume=8_0&pages=103_114&abstract=2012_08_0. 4. Yashchyshyna I. V. Finansuvannia nauky yak ključova problema innovatsiinoho rozvytku krainy / I. V. Yashchyshyna // Ekonomichnyi prostir. – No. 38. – P. 82–88. 5. Statystychni dani Svitovoho banku. – Access mode : <http://www.battelle.org>. 6. Gross domestic expenditure on R&D [Electronic resource]. – Access mode : http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-factbook_18147364. 7. Statystychni dani. – Access mode : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 8. U.S. could fall behind China in R&D spending by 2023 [Electronic resource]. – Access mode : http://www.computerworld.com/s/article/9235573/U.S._could_fall_behind_China_in_R_D_spending_by_2023. 9. The R&D Crystal Ball [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.genomeweb.com/blog/rd-crystal-ball>.

Інформація про автора

Цимбал Людмила Іванівна – канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки Київського національного еко-

номічного університету імені Вадима Гетьмана (03680, Україна, м. Київ, пр. Перемоги, 54/1, e-mail: l.tsymbal@ukr.net).

Інформация об авторе

Цымбал Людмила Ивановна – канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки Київського національного економічного університета імені Вадима Гетьмана (03680, Україна, г. Київ, пр. Победы, 54/1, e-mail: l.tsymbal@ukr.net).

Information about the author

L. Tsymbal – PhD in Economics, Associate Professor of International Economy Department of Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Peremohy Ave., 03680, Kyiv, Ukraine, e-mail: l.tsymbal@ukr.net).

Рецензент

канд. екон. наук,
професор Піддубний І. О.

Стаття надійшла до ред.
11.03.2014 р.

ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ И ИХ РЕКЛАМНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

УДК 658.8:005.35

Орлов П. А.

Обоснована концепція соціальної відповідальності суб'єктів господарювання з виділенням відповідальності перед своїм персоналом, клієнтами і суспільством в цілому. Приведені приклади вопіючої соціальної безвідповідальності маркетингу і реклами в промислово розвинутих країнах і в Україні. Підкреслено, що особливо великим шкодою суспільству причинили деякі великі банки США і країн ЄС, виробники пива і інших алкогольних напоїв, тютюнових виробів, ліків, продуктів харчування. Сделано висновок про те, що концепція соціально відповідального маркетингу, заснована тільки на зростанні свідомості власників підприємств і соціальних ініціативах, не може бути реалізована в великих масштабах без ефективного державного регулювання. Доведено, що в країнах, економічні системи яких не забезпечують належний рівень державного регулювання соціальної відповідальності суб'єктів господарювання, населення обречено на експлуатацію соціально безвідповідальними суб'єктами бізнесу, моральну і фізичну деградацію і навіть вимирання.

Ключевые слова: соціальна відповідальність, маркетинг, державне регулювання, економічна система, банки, виробники ліків, продуктів харчування, алкогольних напоїв, тютюнових виробів.